

Kunstwerk v/d week

MANUFACTURED MANUAL JAYA PELUPESSY

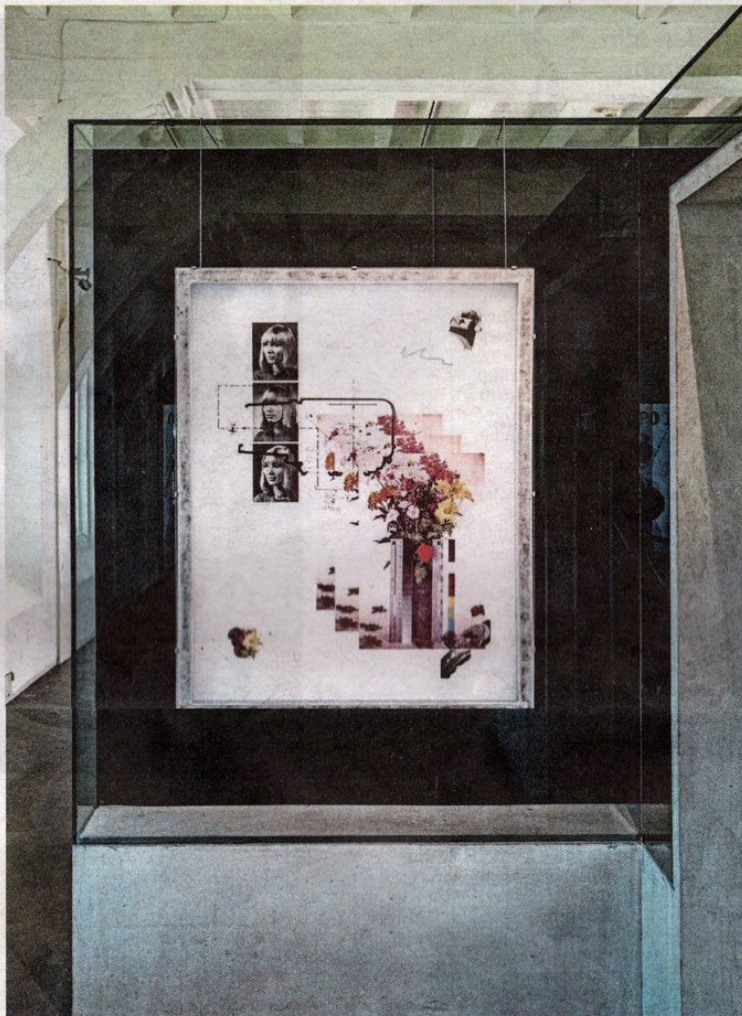

M.C. Escher, *Prentententoonstelling*
(1956) The M.C. Escher Company

Foto's over foto's

Wekelijks bespreken we een kunstwerk dat nú om aandacht vraagt. Deze week: het **droste-effect** van fotografiehandleidingen.

Door **Sarah van Binsbergen**

Werk van Jaya Pelupessy in het Centraal Museum Utrecht.

Foto Natascha Libbert

Kunstenaar Jaya Pelupessy verzamelt fotografiehandleidingen. Al zo'n tien jaar, ongeveer sinds hij in 2013 afstudeerde aan de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht. Zijn solotentoonstelling *Manufactured Manual* in het Centraal Museum zou je kunnen zien als een eerbetoon aan die verzameling. Voor de collages in deze tentoonstelling nam Pelupessy namelijk de beelden uit zijn rijke verzameling als uitgangspunt.

'Ik heb een zwak voor praktische fotografie, dus foto's die gemaakt zijn om iets uit te leggen', zegt Pelupessy als ik hem bel om te vragen hoe die verzameling is begonnen. Anders dan kunst- of modiefotografie worden dat soort foto's niet in de eerste plaats gemaakt met een esthetisch doel, juist daarom zijn ze zo mooi, vindt hij. Foto's in fotografiehandleidingen al helemaal: 'Daar worden foto's gebruikt om uit te leggen

hoe fotografie werkt, fascinerend vind ik dat.'

Eigenlijk zou ik de hele tentoonstelling in het Centraal Museum tot 'kunstwerk van de week' willen bombarderen. Helemaal omdat de collages zo prachtig hangen in het permanente tentoonstellingsontwerp dat kunstenaar Krijn de Koning maakte, met 'glazen muren' waarin je de kunstwerken van voor en achter kunt bekijken. Zo komen de glans en de transparantie van de materialen perfect tot hun recht.

Voor deze collages gebruikte de kunstenaar namelijk zeefdrukramen, metalen ramen bespannen met zijdeachtig textiel. Normaal zijn die ramen een hulpmiddel om een afbeelding te drukken, bij Pelupessy worden ze zelf de drager van het beeld. Hij heeft een nieuwe fotografische techniek ontwikkeld om beelden direct op het zeefdrukraam te belichten. In plaats van inkt door het textiel te drukken, brengt hij zelfgemaakte kleuremulsies aan op de stof zelf en stelt deze met

een lichtbak bloot aan uv-licht. Waar de emulsie wordt blootgesteld aan licht, hardt deze uit en hecht zich aan het scherm. Zo kun je, met gebruik van meerdere belichtingen en verschillende negatieven, een afbeelding aanbrengen.

Helaas past de hele installatie niet goed op een foto, dus heb ik een collage uitgekozen die laat zien wat Pelupessy bedoelt met 'fotografie die zichzelf uitlegt'. Zo laten de drie foto's van de vrouw links het effect van verschillende belichtingstijden zien. Bij de foto met het boekje staan kleurkaarten afgebeeld: eentje met grijs tinten, de andere met rood, blauw en geel. Dit beeld illustreerde waarschijnlijk een lesje kleurstellingen.

De manier waarop de bloemenfoto een paar keer gestapeld is lijkt op een droste-effect, maar is het niet. Toch moest ik denken aan een van de bekendste voorbeelden van het droste-effect in de kunst, namelijk *Prentententoonstelling* (1956) van Escher. In die litho kijkt

een man in een galerij naar een prent van een haven in een galerij. Met een draaikolkbeweging laat Escher de gebouwen op de havenprent overvloeien in de rest van de tekening, waardoor de daken van de stad ook de galerij overkappen. De man kijkt dus naar een gravure waar hij tegelijkertijd zelf op staat.

Iets van dat duizelingwekkende effect zit, heel subtiel, ook in de collages van Pelupessy. Hij gebruikt foto's die gaan over hoe je foto's maakt als uitgangspunt. Vervolgens vindt hij zelf een totaal nieuwe manier uit, eentje die in geen enkele handleiding staat, om die foto's te reproduceren en er nieuwe beelden mee te maken. In de collages dienen de oorspronkelijke foto's geen praktisch doel meer, ze leren je niet hoe je een foto maakt. Wel laten ze je misschien nadenken over hoe beelden, foto's in dit geval, tot stand komen. En over waar je eigenlijk naar kijkt, wanneer je naar een foto kijkt.

Wie Jaya Pelupessy (32)
Titel *Collage #6 - Manufactured Manual* (2021)
Techniek Vierkleurenbelichting op zeefdrukraam
Afmetingen 93 x 118 x 6 cm
Te zien in Centraal Museum Utrecht, t/m 10/4
Meer Pelupessy Van 12/3 t/m 2/4 zijn (andere) collages uit deze serie ook te zien bij Galerie Caroline O'Brien in Amsterdam